

Sporočilo za javnost

Film *Gram srca* ni preventiva: stroka opozarja na možno škodo, zlasti za otroke, mlade in ranljive skupine

Ljubljana, 24. april 2026 – V Slovenskem združenju za kronične nenalezljive bolezni (ZKNB) skupaj s partnerji in podpornimi strokovnimi institucijami javnega zdravja opozarjamo, da slovenski dokumentarni film *Gram srca* ni primeren kot samostojno ali enkratno preventivno orodje za otroke in mlade v šolskem ali širšem vzgojno-izobraževalnem, socialnovarstvenem, zdravstvenem ali mladinskem sektorju.

O strokovnih pomislekih in tveganjih takšne uporabe smo obvestili osnovne in srednje šole, dijaške domove ter Zvezo aktivov svetov staršev Slovenije ter jih usmerili k uporabi preventivnih pristopov, ki so razvojno primerni, večkomponentni, dolgoročni, strokovno vodeni, evalvirani in dokazano učinkoviti ter skladni z mednarodnimi standardi. Na pomen takšnih odločitev želimo opozoriti tudi v širšem prostoru, saj imajo neposreden vpliv na otroke in mlade.

Ob tem posebej poudarjamo, da se naše stališče ne nanaša na umetniško ali dokumentarno vrednost filma. Film ima lahko pomembno mesto v kulturnem in javnem prostoru ter odpira relevantna družbena vprašanja. Naša presoja se nanaša izključno na njegovo uporabo v preventivne namene pri otrocih in mladostnikih, zlasti kadar je predstavljen ali promoviran kot samostojno ali enkratno preventivno orodje.

Film *Gram srca* prikazuje življenje ljudi z izkušnjo zasvojenosti in odpira vpogled v kompleksnost tega pojava. Vendar takšna vsebina sama po sebi ne predstavlja preventivnega pristopa. Učinkovita preventiva ne temelji na posameznih vsebinah ali enkratnih dogodkih, temveč na celovitih, strokovno vodenih in razvojno prilagojenih programih. Ti programi povezujejo preventivne in kurativne vidike, vključujejo delo na varovalnih dejavnikih ter mladim omogočajo varno razumevanje in predelavo vsebin. V tem kontekstu posamezna vsebina, ki ni umeščena v takšen proces, ne more nadomestiti kakovostne preventive.

Franc Zalar, predsednik Slovenskega združenja za kronične nenalezljive bolezni ob tem poudarja, da »*pri otrocih, mladostnikih in drugih ranljivih skupinah ne moremo eksperimentirati s pristopi, ki niso strokovno preverjeni. Dobre namere namreč niso dovolj, če obstaja resno tveganje, da bo učinek vsebine nasproten od zelenega, zato je toliko pomembneje, da šole in druge ustanove sledijo jasnim strokovnim usmeritvam pristojnih institucij.*«

Na to opozarja tudi **Manca Kozlovič**, predsednica Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija, ki meni, da *»se otroci in mladi dokazano neučinkovito odzivajo na pristope šokiranja, dramatičnosti ter pristope, ki niso v skladu s celostno preventivo. Potrebna je preventiva, ki jih opolnomoči, spodbuja kritično mišljenje in krepí varovalne dejavnike, ne pa vsebin, ki jih lahko posamezniki razumejo zelo različno in v nekaterih primerih tudi povsem nasprotno od predvidenega namena. Ključno je razumevanje preventive kot prostora, kjer mladi spoznajo kompleksnost uporabe substanc. Čeprav odrasli iz lastne izkušnje sklepajo, kako mlada oseba vsebino razume, je iz podatkov in tudi odzivov mladih razvidno, da je pomembno preventivne dejavnosti izvajati z večjo mero previdnosti. Pravzaprav sem zaskrbljena, da se taka vsebina predstavlja kot primerna preventiva in sprašujem se, ali strokovno osebje v šolah resnično razume preventivo ter pozna strokovne organizacije v Sloveniji, ki smo tudi globalno prepoznane kot zelo kvalitetne.«*

Predsednica Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo **Mihaela Lovše** opozarja, da *»mora tudi na področju preventive veljati enako načelo kot drugje v javnem zdravju: pristopi morajo biti usklajeni z dokazi, standardi kakovosti in strokovnimi smernicami. Če tega ni, institucije ne smejo prevzemati odgovornosti za promocijo ali uporabo vsebin, ki lahko naredijo več škode kot koristi.«*

Podobno poudarja tudi **Matej Košir**, direktor Inštituta Utrip in vodja mreže Preventivna platforma, ki izpostavlja, da *»to ni razprava o tem, ali film sme obstajati, temveč o tem, ali se ga sme predstavljati kot preventivno vsebino za otroke in mlade. Odgovor stroke je jasen: če nekaj ni skladno z osnovnimi dognanji sodobne preventive ter lahko pri delu z otroki in mladimi povzroči celo nasprotno učinke od zelenih, potem takšnega pristopa ne smemo legitimizirati z vstopom v šole, klinike ali druge strokovne ustanove.«*

David Razboršek, direktor Zavoda Vozim, dodaja, da *»moramo biti pri delu z otroki in mladimi še posebej previdni, da nas moč osebnih zgodb in čustvenega odziva ne zavede pri vprašanju, ali je določena vsebina dejansko varna in koristna. Osebna ali umetniška vrednost neke vsebine še ne pomeni, da je ta vsebina primerna za preventivno delo, še posebej, ko gre za delo z otroki, mladimi ali drugimi ranljivimi skupinami.«*

Našemu strokovnemu mnenju se pridružuje tudi Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), ki je v preteklosti že jasno opozoril, da film ni primeren za prikazovanje otrokom v osnovnih šolah in mladim v srednjih šolah, ter da njegovo prikazovanje v teh okoljih odločno odsvetuje. Po oceni NIJZ je uporaba takšnih vsebin v nasprotju s ključnimi dognanji o najučinkovitejših, na dokazih temelječih preventivnih intervencijah in pristopih, pa tudi v nasprotju z relevantnimi mednarodnimi standardi kakovosti, ki jih uporabljamo v Sloveniji. NIJZ obenem poudarja, da se je zgolj ozaveščanje in predstavljanje dejstev o škodljivosti rabe (prepovedanih) drog izkazalo za neučinkovito, pri nekaterih otrocih in mladih pa celo za škodljivo.

Problem nastane v trenutku, ko se takšna vsebina začne predstavljati kot preventivno orodje za otroke, mladostnike ali mlade, kljub temu, da ni umeščena v širši, strokovno voden in dolgoročen proces. V takšnih primerih obstaja tveganje, da se preventiva razume kot enkratna aktivnost, ne pa kot sistematično in strokovno področje, ki zahteva načrtovanje, usposobljene izvajalce in preverjene metode.

Zato opozarjamo, da film *Gram srca* ni primeren kot samostojna ali enkratna preventivna vsebina v šolskem ali širšem vzgojno-izobraževalnem, zdravstvenem, socialnovarstvenem ali mladinskem okolju.

Pri izbiri preventivnih vsebin je ključno, da pedagoške, zdravstvene in druge strokovne institucije sprejemajo odločitve na podlagi znanstvenih dokazov, strokovnih smernic in načela zaščite otrok in mladih. Preventiva mora temeljiti na pristopih, ki so razvojno primerni, etično varni in dokazano učinkoviti.

Za dodatne informacije in pojasnila smo vam na voljo na telefonski številki **(031) 880-520** (Matej Košir) ali e-poštnem naslovu: info@snoda.si.

Lep pozdrav,

Franc Zalar, predsednik ZKNB in podpredsednik Društva za zdravje srca in ožilja

Matej Košir, direktor Inštituta Utrip in vodja mreže Preventivna platforma

David Razboršek, direktor Zavoda Vozim

Manca Kozlovič, predsednica Mladinske zveze Brez izgovora Slovenija

Mihaela Lovše, predsednica Slovenske zveze za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo

Tomaž Gorenc, direktor Inštituta za zdravje in okolje